

СЕКЦІЯ 3

«М'ЯКА СИЛА» ТА СУЧАСНА ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ

Сябро Анастасія

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНЦЕПТУ «М'ЯКОЇ» СИЛИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОТИБОРСТВІ

Анотація. У роботі представлено еволюцію концепту «м'якої» сили в умовах формування нового простору протиборства – кіберпростору. Визначено, що в сучасних інформаційних конфліктах більш ефективними інструментами впливу на супротивника є інструменти «кіберсили», яка є втіленням концепції «розумної» сили із врахуванням реалій сучасних інформаційних конфліктів.

Ключові слова: м'яка сила, розумна сила, кіберсила, інформаційне протиборство.

Abstract. The article presents the evolution of the concept of "soft power" in the conditions of formation of a new field of geopolitical confrontation – cyberspace. It is determined that in modern information conflicts the more effective tools of influencing the enemy are the tools of "cyber power", which is an example of the implementation of the concept of "smart" power in the practice of information confrontation of states.

Keywords: soft power, smart power, cyber power, information warfare.

Реаліями сучасних міжнародних відносин стає зростання важливості інформаційного виміру протиборства держав. У цих умовах набуває нового значення фактор сили, застосування якої відтепер розглядається в категоріях протиставлення «жорсткої» і «м'якої» сили. Як зазначають дослідники, саме трансформація міжнародного політичного простору під впливом інформаційних і технологічних зрушень обумовила перевагу більш гнучких механізмів досягнення цілей міжнародних акторів на світовій арені.

Саму концепцію «м'якої» сили було представлено у численних працях Дж. Ная, який тлумачив цей феномен як здатність акторів за допомогою таких «м'яких» інструментів, як дипломатія, ідеологія, культура і цінності, досягати поставлених цілей зовнішньої і безпекової політики. Отже, держави, створюючи привабливий образ, що змушує наслідувати їх, захоплюватися їхніми ідеями та способом життя, прагнути досягнути такого ж рівня життя, можуть досягнути набагато більшого у світовій політиці, ніж застосовуючи інструменти «жорсткої» сили [1]. Представлений концепт «м'якої» сили Дж. Ная, який активно використовувався у зовнішньополітичних і безпекових стратегіях США, викликав хвилю дискусій щодо ефективності використання такого інструменту у різних міжнародно-політичних ситуаціях. Одні автори вважали, що «м'яка» сила за своєю сутністю мало відрізняється від «жорсткої» сили і розглядати її необхідно як розширення можливостей «жорсткої» сили в інший спосіб (Д. Маттерн), інші відносили практику застосування «м'якої» сили до категорії імперської політики, яка має успіх тільки серед союзників, а на супротивників такими методами ефективно вплинути неможливо (Н. Фергюсон) [2].

Зрозуміло, що подальша практика використання «м'якої» сили у зовнішній та безпековій політиці адміністрації Дж. Буша-молодшого показала, що концепція потребує подальшого розвитку. У 2007 р. Дж. Най та Р. Армітідж представили аналітичну доповідь «Більш розумна, більш безпечна Америка», в якій було запропоновано концепцію «розумної» сили, що передбачала використання комплексної стратегії, інтегрованої бази ресурсів та інструментів (як «м'яких», так і «жорстких») для досягнення необхідних переваг держави на міжнародній арені. Для цього, на думку авторів, необхідно активно використовувати різноманітні союзи, міжнародно-політичні інститути, технології публічної дипломатії, економічні стратегії співробітництва на різних рівнях та інвестиційну діяльність, технологічний та інноваційний потенціал, що уможливить підвищення ефективності просування національних інтересів США [3].

Варто відзначити, що важливою складовою концепту як «м'якої», так і «розумної» сили є інформаційні переваги держави та її здатність використовувати останні досягнення у сфері інформаційно-комунікаційних технологій у військовій та цивільній сферах. Як зазначається у роботі Дж. Ная та У. Оуенса, завдяки сучасним технологіям супутникового зв'язку та надпотужним суперкомп'ютерам США можуть відбивати чи попереджати використання традиційних військових загроз з боку держав-супротивників. Водночас такі переваги можна використовувати і для формування стратегічних союзів із дружніми державами, створюючи так звану «інформаційну парасолу», яка дозволить вільно використовувати наявний потенціал для реалізації стратегії стримування в реаліях формування глобального інформаційного простору [4].

Подальший інформаційний розвиток та пришвидшення процесів інформатизації світу привели до виокремлення кіберпростору як сучасного простору військово-політичного протистояння, що вплинуло на подальший розвиток концепції «м'якої» та «розумної» і появу концепту «кіберсили». Зокрема, Дж. Най вважає, що «кіберсилу» доцільно визначати як здатність досягати поставлених цілей у сфері зовнішньої і безпекової політики шляхом використання інформаційних ресурсів віртуальної сфери, а ефект може спостерігатися як в самому кіберпросторі, так і за його межами. На думку автора, засоби інформаційного впливу у кіберпросторі можуть набувати як характеру «м'якої» сили, якщо передбачатимуть розробку і реалізацію відповідних програм, стратегій, спрямованих на залучення чи переконання, так і «жорсткої», якщо кіберресурси використовуються державами та недержавними акторами для організації DDoS-атак проти певної країни, конкретної організації чи відомства [5]. Наприклад, у 2007 р. відбулися масштабні кібератаки на сайти парламенту, міністерств, банків, організацій, ЗМІ Естонії, а у 2010 р. за допомогою DDoS-атаки у М'янмі відбулася спроба вплинути на перші за 20 років політичні вибори.

Отже, концепція «м'якої» сили нині виступає базовою для аналізу сучасних форм протистояння в умовах формування нового простору протистояння – кіберпростору. Саме тому нині виникає потреба переосмислення поняття «сили», оскільки в умовах пришвидшення процесів мілітаризації

кіберпростору саме «кіберсила» стає найбільш ефективним засобом впливу на супротивника, незалежно від його суб'єктності та потенціалу.

Джерела та література

1. Nye, Joseph S. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs. 2005. 191 p.
2. The different faces of “soft power”: the Baltic States and Eastern Neighborhood between Russia and the EU / Editors: Toms Rostoks and Andris Sprūds. Latvian Institute of International Affairs, 2015. URL: <https://docplayer.net/21732824-The-different-faces-of-soft-power-the-baltic-states-and-eastern-neighborhood-between-russia-and-the-eu-editors-toms-rostoks-and-andris-spruds.html> (дата звернення: 28.03.2021).
3. Armitage Richard L., Nye, Joseph S. A smarter, more secure America. CSIS Commission on Smart Power. 2007. URL: <https://carnegieendowment.org/files/csis-smart-power-report.pdf> (дата звернення: 28.03.2021).
4. Nye J. S., Owens W.A. America's Information Edge. *Foreign Affairs*. Mar. - Apr., 1996. Vol. 75. No. 2. PP. 20-36.
5. Nye J. S. Cyber Power. Belfer Center for Science and International Affairs. 2010. URL: <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/publication/cyber-power.pdf> (дата звернення: 28.03.2021).

Мороз Карина

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗМІ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА ПОЛІТИЧНІ УПОДОБАННЯ АУДИТОРІЇ

Анотація. Проаналізовано особливості та способи маніпулятивного впливу ЗМІ на поведінку та політичну свідомість громадян. Розглянуто сутність дефініції «маніпуляція» та її прийоми.

Ключові слова: ЗМІ, мас-медіа, пропаганда, маніпуляція, політика

Abstract. Peculiarities and ways of manipulative influence of mass media on behavior and political consciousness of citizens are analyzed. The essence of the definition of "manipulation" and its methods are considered.

Keywords: mass media, propaganda, manipulation, politics.

У сучасному суспільстві ЗМІ стали потужним політичним інститутом, без якого неможливо уявити дію публічної влади. Особливе значення мають електронні ЗМІ, телебачення. Завдяки йому державна політика стала надзвичайно ефективним інструментом впливу на суспільство, відкривши безпрецедентні можливості для політичної орієнтації та маніпулювання громадською думкою. Тому відповідальність ЗМІ перед суспільством значно зростає.